

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	10So/24/2012
Identifikačné číslo spisu:	7011201103
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Zuzana Ďurišová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:7011201103.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a z členov senátu JUDr. Jany Henčekovej, PhD. a JUDr. Petra Paludu, v právnej veci navrhovateľa M. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom I., proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústrediu, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o starobný dôchodok, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Sd/83/2011-16 zo dňa 27. januára 2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Sd/83/2011-16 zo dňa 27. januára 2012 m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 21. októbra 2011 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X z 21.10.2011, ktorým zamietla žiadosť navrhovateľa o starobný dôchodok podľa § 65 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) s odôvodnením, že navrhovateľ nedovršíl dôchodkový vek a že získal obdobie výkonu služby policajta v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok, preto nie je možné vzhľadom na ust. § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona túto dobu hodnotiť pre účely dôchodkového poistenia.

Z obsahu administratívneho spisu krajský súd zistil, že navrhovateľ si dňa 05.10.2011 podal žiadosť o priznanie starobného dôchodku od 13.08.2007. Pripojil k nej potvrdenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 28.09.2011 o priznaní príspevku za službu v sume 5.782,- Sk rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. VS-29.595/6-1-93 zo dňa 20. decembra 1993; tento príspevok sa v zmysle ust. § 124 ods. 3 písm. a) zákona č. 382/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov od 1. júla 2002 považuje za výsluhový dôchodok. Dobu výkonu náhradnej vojenskej služby od 1. apríla 1972 do 31. augusta 1972 a služobný pomer od 1. septembra 1972 do 30. novembra 1993 preto nemožno hodnotiť na nárok na starobný dôchodok, lebo by došlo k duplicitnému započítaniu uvedenej doby zakladajúcej jeho nárok na výsluhový dôchodok. Nemožno preto prihladiť ani na

zaradenie doby výkonu služby do I. kategórie funkcií na účely určenia zníženého dôchodkového veku podľa ust. § 274 zákona, lebo navrhovateľovi už táto doba bola započítaná pre priznanie výsluhového dôchodku. Pretože navrhovateľ dovŕši dôchodkový vek v zmysle ust. § 65 ods. 2 zákona až dňom 13. augusta 2013, vznikne mu pri splnení ostatných podmienok nárok na starobný dôchodok týmto dňom. Krajský súd preto dospel k záveru, že odporkyňa žiadosť o priznanie starobného dôchodku zamietla v súlade so zákonom a jej rozhodnutie ako zákonné podľa § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľ. Uviedol, že ako bývalý príslušník Policajného zboru Slovenskej republiky ukončil služobný pomer dňom 30. novembra 1993, dokedy vykonal viac ako 21 rokov služby zaradenej do I. kategórie funkcií. Od 01.12.1993 mu bol priznaný príspevok za službu, a to na základe doby služby dlhšej ako 15 rokov, pričom skutočnosť, že vykonal dobu služby v zvýhodnenej kategórii funkcií nemala žiadny vplyv pre priznanie tohto príspevku. Výkonom služby po dobu viac ako 21 skončených rokov v I. kategórii funkcií splnil podľa § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení jednu zo základných podmienok vzniku nároku na starobný dôchodok z I. kategórie funkcií dosiahnutím veku 55 rokov. Ku dňu 13. 08. 2006 získal viac ako 10 rokov poistenej doby vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia, čím splnil aj podmienku trvania poistenej doby pre nárok na starobný dôchodok z uvedeného všeobecného systému dôchodkového poistenia, preto s odkazom na ust. § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. mu vznikol nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 55 rokov, t. j. dňom 13. augusta 2006. Nezodpovedá skutočnosti, že mu výkon služby v I. kategórii funkcií bol zhodnotený pre nárok na výsluhový dôchodok, pretože právne predpisy upravujúce nároky na dávky z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov výkon zamestnaní v I. a II. kategórii nezohľadňujú. Navyše dávka, ktorú mu vypláca orgán sociálneho zabezpečenia ministerstva vnútra sa len považuje za výsluhový dôchodok, pričom pre jej priznanie bolo potrebné splniť iné podmienky ako pre vznik nároku na výsluhový dôchodok. Poukázal na judikát najvyššieho súdu R 110/2011, z ktorého vyplýva, že výsluhový príspevok vzhľadom na iný spôsob jeho výpočtu nie je rovnocenný výsluhovému dôchodku, priznanému podľa § 39 zákona č. 328/2002 Z. z. a za výsluhový dôchodok sa tento príspevok iba považuje. Výkon služby v II. kategórii funkcií sa pre nárok a výšku dávky výsluhového zabezpečenia nezohľadňoval, pričom nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa zachovávajú do 31. decembra 2023. Pretože doba dôchodkového poistenia navrhovateľa pred dovŕšením 55 rokov veku presiahla 10 rokov, požiadal k 13. augustu 2006 o priznanie starobného dôchodku. Odporkyňa však odmietla uznať zvýhodnenie spočívajúce v znížení vekovej hranice pre nárok na starobný dôchodok vyplývajúce z vykonania najmenej 20 rokov služby zaradenej do I. kategórie funkcií a krajský súd jej rozhodnutie potvrdil. Žiada preto, aby odvolací súd jeho rozsudok zrušil a rozhodol, že odporkyňa je povinná priznať mu starobný dôchodok od 13.08.2006.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu uviedla, že dôvody, ktoré uvádza navrhovateľ v odvolaní, nepovažuje za opodstatnené. Trvá na vecnej správnosti svojho rozhodnutia a preto navrhuje, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v plnom rozsahu ako vecne správny potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O. s. p., preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O. s. p. a jednomyseľne dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku navrhovateľa na priznanie starobného dôchodku od 13.08. 2006, teda od dovŕšenia veku 55 rokov.

Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 65 ods. 1 a ods. 2 zákona o sociálnom poistení poistenec má nárok na starobný dôchodok, ak

bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek. Dôchodkový vek je 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 255 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 255 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31. decembra 2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa priznávajú do 31. decembra 2023.

Ustanovenie § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zakotvuje zásadu zachovania získaných nárokov, rešpektujúc predchádzajúcu právnu úpravu (zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), podľa ktorej sa nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie zachovávajú do 31. decembra 2023. Z toho dôvodu pre posúdenie vzniku nároku na starobný dôchodok z titulu výkonu zamestnaní zaradených do zvýhodnenej pracovnej kategórie nie je možné pre navrhovateľa stanoviť iné (menej výhodné) podmienky, ako boli stanovené predchádzajúcou úpravou. Toto ustanovenie umožňuje vznik nároku na starobný dôchodok pred dovŕšením 62. roku veku.

Podľa § 14 ods. 4 v spojení s § 129 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov ako zamestnanie zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie sa za dobu pred 1. januárom 2000 hodnotí služba príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti a príslušníkov zborov nápravnej výchovy, zaradená do I. (II.) kategórie funkcií, ak nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti tohto zákona.

Je zrejmé, že navrhovateľovi nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti zákona č. 100/1988 Zb.

Navrhovateľovi bol od 1. decembra 1993 priznaný príspevok za službu za dobu výkonu náhradnej vojenskej služby od 1. apríla 1972 do 31. augusta 1972 a dobu služby policajta od 1. septembra 1972 do 30. novembra 1993, teda za viac ako 21 skončených rokov služby zaradenej do I. kategórie funkcií, ktorý sa od účinnosti zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov považuje za výsluhový dôchodok. Nebol pritom rozhodujúci výkon služby v I. alebo II. kategórii funkcií, rozhodujúca bola len doba služby.

Výkon služby v I. kategórii funkcií navrhovateľovi teda nebol zohľadnený pre nárok a výšku dávky výsluhového zabezpečenia. Nároky vyplývajúce zo zamestnaní zaradených v minulosti do I. a II. pracovnej kategórie, resp. I. a II. kategórie funkcií, spočívajúce v znížení vekovej hranice pre nárok na starobný dôchodok sa vzhľadom na znenie § 274 ods. 1 zákona 461/2003 Z. z. zhodnocujú bez ohľadu na to, či išlo o výkon služby policajtov a vojakov, alebo výkon iného zamestnania, alebo o kombináciu takýchto činností. Pri inom riešení by dochádzalo k nerovnosti oprávnených osôb pred zákonom a ich prípadnej diskriminácii len preto, že zamestnanie (poistená činnosť) bolo vykonávané v ozbrojených zboroch.

Ako už uviedol najvyšší súd vo svojom rozhodnutí v obdobnej veci (9 So/138/2011), „z právnych úprav, týkajúcich sa sociálneho poistenia alebo zabezpečenia osobitných skupín poistencov jednoznačne vyplýva, že všeobecný systém sociálneho poistenia a osobitný systém sociálneho poistenia (zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov) sú založené na základe hodnotenia dôb poistenia (zamestnania) pre dávky dôchodkového poistenia.

Kým zákon o sociálnom poistení upravuje nároky poistencov zo všeobecného systému sociálneho poistenia a jeho cieľom je zabezpečiť, aby doby poistenia boli poistencovi riadne zohľadnené pre vznik nároku na dávky podmienené dosiahnutím veku alebo nepriaznivým zdravotným stavom, osobitné právne úpravy, používané v osobitnom systéme sociálneho poistenia obsahujú len úpravu, ktorá zabezpečuje užší okruh dávok sociálneho zabezpečenia a zohľadňuje ako dobu poistenia iba dobu výkonu služby (prípadne náhradnú dobu výkonu služby). Osobitný systém poistenia (zákon č. 328/2002 Z. z.) neobsahuje úpravu starobných dôchodkov, sirotských a vdovských dôchodkov, ktoré by zohľadňovali dobu ich poistenia v celom rozsahu, a to aj v civilnom zamestnaní, ale obsahuje len úpravu výsluhových dôchodkov, sirotských výsluhových dôchodkov, vdovských výsluhových dôchodkov a invalidných výsluhových dôchodkov, ktoré sú založené len na hodnotení doby služby poistenca bez zohľadnenia kategórie funkcií a bez zohľadnenia dôb poistenia, ktorú poistenci získali vo všeobecnom systéme. V dôsledku tejto skutočnosti potom vychádza záver, že poistenci osobitného systému sociálneho zabezpečenia sú vylúčení z pôsobnosti zákona o sociálnom poistení len v rozsahu, zodpovedajúcom dobe poistenia v osobitnom systéme (s výnimkou prípadov podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ktorým sa pre nárok na tieto dávky započítavajú doby služby v ozbrojených silách v celom rozsahu), ale nie v časti, upravujúcej nárok na starobný, predčasný starobný, invalidný, sirotsky, vdovský alebo vdovecký dôchodok.

V dôsledku súbežného uplatňovania týchto systémov tak nesprávnym a výlučne gramatickým výkladom zákona dochádza k diskriminácii poistencov osobitného systému, lebo odporkyňa im niektoré doby poistenia nehodnotí vôbec, alebo im ich hodnotenie odsúva a aj mení podmienky alebo odníma výhody, poskytované poistencom v osobitnom systéme sociálneho poistenia.

Postup, pri ktorom sa príslušníkom ozbrojených zborov v prípade vzniku nároku na výsluhovú dávku vo všeobecnom systéme nehodnotia všetky doby poistenia, však právna úprava, pri ktorej došlo k odčleneniu dôchodkového zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov do osobitného systému, nemala za cieľ. Svedčí o tom aj znenie § 274 zákona o sociálnom poistení, upravujúce zachovanie nárokov, vyplývajúcich zo zaradenia zamestnaní do zvýhodnených pracovných kategórií (I. a II. kategórie funkcií).

Nová právna úprava, obsiahnutá v zákone o sociálnom poistení, nemala za cieľ vylúčiť tieto zvýhodnenia a vyžadovať, aby zvýhodnené zamestnanie pri posudzovaní vzniku nároku na dávku podľa zákona o sociálnom poistení znemožnilo zohľadniť celú dobu poistenia (bez ohľadu na skutočnosť, v ktorom systéme ju poistenec získal) a vyžadovať od zamestnanca nadobudnutie dôb poistenia výlučne podľa ustanovení zákona o sociálnom poistení, teda vo všeobecnom systéme tak, akoby poistenec bol poistený výlučne len za podmienok, uvedených v zákone o sociálnom poistení, pričom tieto podmienky sú stanovené pre iné kategórie zamestnaní a akoby v ostatnom období nebol poistený vôbec.

V záujme vysvetlenia správnej aplikácie zákona o sociálnom poistení aj v danej veci bolo preto potrebné skúmať pôsobnosť zákona o sociálnom poistení na tých poistencov, ktorí boli v určitom období poistení v inom dôchodkovom systéme na Slovensku. Nesprávnou aplikáciou zákona o sociálnom poistení dochádza k zhoršovaniu dôchodkového postavenia práve tých poistencov, ktorým v čase vzniku poistného vzťahu a aj počas jeho trvania právna úprava mala zabezpečovať komplexne výhodnejšie postavenie s prihliadnutím na náročné špecifiká ich služby.

Absolútne vylúčenie hodnotenia doby poistenia zo všeobecného systému u tých poistencov, ktorí získali dávky dôchodkového zabezpečenia v inom systéme sociálneho poistenia a nie v systéme všeobecnom, má za následok horšie zaobchádzanie s nimi, ako s poistencami, ktorí sú poistení v zahraničných systémoch sociálneho poistenia a u ktorých samotná poisťovňa vôbec nepochybuje o spôsobe výpočtu ich dôchodkových dávok spôsobom krátenia, ktorý zabezpečuje primerané poistné plnenie za obdobia, v ktorých boli poistení na Slovensku po zohľadnení dôb poistenia v iných systémoch. Postupom odporkyne sa napríklad pri dosiahnutí dôchodkového veku a započítaní dôb poistenia, získaných len vo všeobecnom systéme vymeriava poistencom dôchodok vo výške, akoby celkovo boli poistení len po

krátky čas. Pre poistencov, ktorí získali časť poistenia v oboch systémoch je takýto postup nad akúkoľvek pochybnosť nevýhodnejší, ako keby sa im pre vznik nároku hodnotila celá doba poistenia iba vo všeobecnom systéme.

Podľa čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky, občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

Primeraným je také hmotné zabezpečenie, ktoré zodpovedá celej dĺžke poistenia bez ohľadu na to, či poistenie bolo získané v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia (ktorý sa vyčlenil zo všeobecného systému dôchodkového poistenia) alebo iba vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia.“

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že rozhodnutie odporkyne, ktorým bola zamietnutá žiadosť navrhovateľa z dôvodu nedosiahnutia dôchodkového veku, je v rozpore so zákonom o sociálnom poistení. Súd prvého stupňa rozhodnutia odporkyne potvrdil na základe nesprávneho právneho názoru v rozpore s ustálenou judikatúrou, preto odvolací súd podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. a § 250j ods. 2 písm. e/ O.s.p. rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutia odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude úlohou odporkyne pre posúdenie nároku navrhovateľa na starobný dôchodok zohľadniť obdobie služby v I. kategórii funkcií. Pri novom rozhodovaní vo veci je odporkyňa viazaná právnym názorom odvolacieho súdu.

O trovách konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 224 ods. 1 a 2 v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p. tak, že účastníkom ich náhradu nepriznal, lebo navrhovateľ ich náhradu nežiadal a odporkyňa bola v konaní neúspešná.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.